

Groot paard

Equus major

Taxonomie

Klasse: Mammalia (zoogdieren)
Orde: Perissodactyla (onevenhoevigen)
Familie: Equidae
Geslacht: *Equus*
Soort: *Equus major* Boule, 1927

Karakterisering

Het meest opvallende van *Equus major* was, zoals de naam al suggereert, natuurlijk zijn afmeting. Deze paarden kunnen qua formaat vergeleken worden met de huidige Friese paarden. Er zijn verschillende resten van grote paarden uit het Pleistoceen in Nederland gevonden. Vaak krijgen deze dieren verschillende namen, zoals *Equus robustus*, *Equus bressanus* of *Equus major*. Waarschijnlijk gaat het hier steeds om dezelfde soort, die echter onder verschillende namen beschreven is. De naamgeving van deze vroege paarden is nog steeds onduidelijk. De wetenschappers van Naturalis houden de paarden uit het Vroeg-Pleistoceen daarom op *Equus sp.* en determineren liever niet tot op soort.

Beschrijving uiterlijk

Equus major behoort tot de stenonine paarden, de groep waartoe ook de zebra's behoren. Dit is te zien aan het patroon van het glazuur in de onderkaakskiezen, dat primitiever is dan dat van de echte of caballoine paarden. De botten van *Equus major* hebben geen speciale kenmerken. Het voornaamste verschil met huidige paarden is de grootte.

Leefwijze

Paarden zijn echte vlaktedieren. Hun gebit is hoogkronig, een typerend kenmerk van grazers. Waarschijnlijk leefde *Equus major* net als zebra's en wilde paarden in kudden in een open landschap, alhoewel er ook fossielen zijn gevonden in de vindplaats Tegelen, die juist een bosachtige omgeving lijkt te vertegenwoordigen.

Geografische verspreiding

Afhankelijk van welke determinatie je gebruikt, kwam *Equus major* in bijna geheel Eurazië voor. Overal in Europa zijn vondsten gedaan van zeer grote paarden. Of deze allemaal tot dezelfde soort behoren is nog steeds niet duidelijk. De naamgeving suggereert dat er allerlei verschillende soorten rondliepen, maar dit lijkt niet erg logisch als je kijkt naar de verspreiding van andere soorten. Totdat een onderzoeker alle vondsten van grote paarden met elkaar gaat vergelijken zullen de meningen over de soortenindeling van deze dieren verdeeld blijven.

Leefperiode

Sinds het Vroeg-Pleistoceen (2,6 miljoen jaar geleden) kwamen paarden voor. Vroeger werden ze wel gezien als een gidsfossiel. Het Pleistoceen werd gedefinieerd

aan de hand van het binnenkomen van olifanten, runderen en paarden. Tegen het eind van het Vroeg-Pleistoceen (850,000 jaar geleden) worden de stenonine paarden in de noordelijke streken vrijwel compleet vervangen door moderne paarden waartoe ook onze eigen huidige paarden behoren.

Evolutie

Het paard is een schoolvoorbeeld van evolutie. De voorouders van paarden leefden in de bossen en zijn later overgegaan op een leven op de vlakte. Door een grote opeenvolging van fossielen, met name in Amerika, is goed te zien hoe het paard in de loop van de evolutie steeds hoger op zijn tenen ging staan, en geleidelijk zijn tenen reduceerde tot alleen de middelste overbleef. De overgang van het leven in de wouden naar dat op de vlakte is ook te zien in de tanden, die in de loop van de evolutie steeds hoogkroniger werden.

Terwijl die grote lijn dus goed bekend is, is de evolutie binnen het geslacht *Equus* juist grotendeels in nevelen gehuld. We weten niet precies de relatie tussen de ezels, zebra's en paarden, die allemaal tot *Equus* gerekend worden. De verwarring rond de verschillende namen helpt ook niet echt om een goed beeld te krijgen van de verwantschappen tussen de verschillende paarden.

Vindplaatsen in Nederland

Vondsten van paarden uit het Vroeg-Pleistoceen zijn in Nederland niet talrijk. In het Limburgse Tegelen zijn enkele middenhandsbeenderen gevonden, net als in de Oosterschelde. Uit de Noordzee zijn resten van het grote paard vooral bekend uit de locatie 'Het Gat', en mogelijk dat ook sommige paardenfossielen uit het opgespoten materiaal van de Maasvlakte tot deze soort gerekend moeten worden. Daarnaast is een incompleet middenhandsbeen uit Linden beschreven als *Equus major*.

Bronnen / tips om verder te lezen

Boeken en tijdschriften

1. Forsten, Ann & V. Dimitrijevic, 2003?. Pleistocene horses (genus *Equus*) in the central Balkans. *Annales Geologiques de la Peninsule Balkanique* 65 (2002-2003), pp 55 – 75.
2. Grzimek, B. 1973. Het leven der dieren, deel XII, zoogdieren 3. Hoofdstuk paarden. Het Spectrum, Utrecht.
3. Kolfschoten, Th. Van & C. Laban, 1995. Pleistocene terrestrial mammal faunas from the North Sea. *Meded. Rijks Geol. Dienst*, 52. p. 135-151.